ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АПАС МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ КЫЗЫЛТАУ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

КАРАР

2021 ел, 9 август №11

Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Кызылтау авыл җирлегенең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программасы

Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Кызылтау авыл җирлегенең коммуналь инфраструктурасын киләсе елларга план нигезендә үстерү максатыннан, Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Кызылтау авыл җирлеге Башкарма комитеты карар чыгарды:

1. Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Кызылтау авыл җирлегенең 2019 - 2029 елларга коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программасын расларга.

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталында бастырып чыгарырга һәм Апас муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга.

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны үз өстемдә калдырам.

Кызылтау авыл җирлеге
Башлыгы **М.Г. Нуриев**

Татарстан Республикасы
Апас муниципаль районы
Кызылтау авыл җирлеге
Башкарма комитетының
2021 елның 9 августындагы
11 номерлы карары белән
расланган

Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Кызылтау авыл җирлегенең 2019-2029 елларга коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программасы

Кызыл Тау авылы
2021 ел

Эчтәлек

1	Программа паспорты	3
	Керү өлеше	5
2	Коммуналь инфраструктураның гамәлдәге торышына характеристика	5
2.1	Кызыл Тау авыл җирлегенең характеристикасы	5
2.2	Торак төзелеше	5
2.3	Социаль өлкә	6
2.4	Электр белән тәэмин итү	6
2.5	Газ белән тәэмин итү	6
2.6	Су белән тәэмин итү	6
2.7	Су бүлү	6
2.8	Җылылык белән тәэмин итү	6
2.9	Элемтә	7
2.10	Коммуналь калдыкларны чыгаруны оештыру	7
2.11	Кулланучыларда исәпләү һәм энергияне сак тоту приборларын урнаштыруның торышын кыскача анализлау	8
3	Муниципаль берәмлекнең үсеш перспективалары һәм коммуналь ресурсларга ихтыяҗ фаразы	8
3.1	Су белән тәэмин итү	9
3.2	Су бүлү	10
3.3	Электр белән тәэмин итү	10
3.4	Газ белән тәэмин итү	10
3.5	Җылылык белән тәэмин итү	10
3.6	Территорияне санитар чистарту	11
4	Коммуналь инфраструктураны үстерүнең максатчан күрсәткечләре	13
4.1	Су белән тәэмин итү	14
4.2	Электр белән тәэмин итү	15
5	казанышны тәэмин итә торган инвестиция проектлары программасы максатчан күрсәткечләр	17
6	Инвестицияләр чыганаклары, тарифлар һәм программаларның халык өчен үтемлелеге	18
7	Программа белән идарә итү һәм гамәлгә ашыру барышын күзәтү	18

1. **Программа паспорты**

Программа исеме	Татарстан Республикасы Апас муниципаль районының Кзыл-Тау авыл җирлегенең 2019 - 2029 елларга коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү һәм модернизацияләү программасы (алга таба - Программа)
Программаны эшләүнең норматив-хокукый базасы	«Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон; «Коммуналь комплекс оешмалары тарифларын җайга салу нигезләре турында» 2004 елның 30 декабрендәге 210-ФЗ номерлы Федераль закон; «Муниципаль берәмлекләрнең коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программаларын эшләү турында» Россия Федерациясе Региональ үсеш министрлыгының 2011 елның 06 маендагы 204 номерлы боерыгы; Апас муниципаль районы Уставы.
Программаның заказ бирүчесе	Апас муниципаль районының Кызыл Тау авыл җирлеге башкарма комитеты
Программаны эшләүчеләр	Апас муниципаль районының Кызыл Тау авыл җирлеге башкарма комитеты; Районның коммуналь предприятиеләре.
Программаның җитәкчесе	Кызыл Тау авыл җирлеге башлыгы
Программаның төп максаты һәм бурычлары	Программаның төп максаты - коммуналь инфраструктура системаларын оптимальләштерү, халыкның уңайлы яшәү шартларын тәэмин итү, шул исәптән җылылык белән тәэмин итүнең коммуналь системаларын үстерү һәм модернизацияләү. Максатка ирешү шарты булып түбәндәге төп бурычларны хәл итү тора: 1. коммуналь инфраструктура системасын төзү һәм модернизацияләү; 2. Күрсәтелә торган коммуналь хезмәтләрнең сыйфатын яхшырту; 3. торак һәм сәнәгать төзелеше үсешен тәэмин итү; 4. Әйләнә-тирә мохитнең торышын яхшырту, җирлек үсешенең экологик иминлеге, гражданнарның яшәү өчен уңайлы шартлар тудыру; 5. җитештерүнең заманча энергияне сак тоту технологияләрен гамәлгә кертү; 6. коммуналь инфраструктура системаларының инвестицион җәлеп итүчәнлеген арттыру; 7. хезмәт күрсәтүчеләр һәм кулланучылар мәнфәгатьләренең баланслылыгын тәэмин итү; 8. Конкурентлык мөнәсәбәтләрен үстерү.
Программаны	2019 - 2029 еллар
Программаның төп юнәлешләре	- Су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү системасын үстерү; - көнкүреш калдыкларын утильләштерү системасын үстерү; - электр белән тәэмин итү системасын үстерү; - Газ белән тәэмин итү системасын үстерү.
Төп чараларны	Апас муниципаль районы Кызыл Тау авыл җирлегенең башкарма комитеты; "ПЖКХ ИК" ҖЧҖ

үтәүчеләр	
Контроль оештыру	Кызылтау авыл җирлеге башлыгы программаны тормышка ашыруны контрольдә тота, аерым алганда:-гомуми контроль; - программа чараларын тормышка ашыру срокларын контрольдә тота
Көтелә торган нәтиҗәләр	Җирлекнең коммуналь инфраструктурасын модернизацияләү һәм яңарту, эксплуатация чыгымнарын киметү; кеше тормышына куркыныч янаучы авария очраклары барлыкка килү сәбәпләрен бетерү; әйләнә-тирә мохитнең экологик торышын яхшырту. Су белән тәэмин итүне һәм суны чыгаруны үстерү: су белән тәэмин итүнең ышанычлылыгын арттыру; экологик куркынычсызлыкны арттыру; - эчәргә яраклы суның сыйфат параметрларының билгеләнгән нормативларга туры килүе; - су югалту дәрәҗәсенең 5% ка кадәр кимүе; - продукция бирәмлегенә эксплуатация чыгымнарын кыскарту. Көнкүреш калдыкларын утильләштерү:җирлек территориясендә санитар торышны яхшырту; - экологик халәтне яхшырту; - көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерүне һәм эшкәртүне тәэмин итү. **Газ белән тәэмин итүне үстерү:** - кулланучыларны газ белән тәэмин итү. **Электр белән тәэмин итүне үстерү** электр белән тәэмин итү хезмәтләрен кулланучыларны тәэмин итү.
Чыганаклар һәм финанслау күләме	Финанслауның төп чыганаклары: Үз акчалары - 0,0 мең сум Татарстан Республикасы акчалары - 38510,00 мең сум җирле бюджет акчалары - 0,0 мең сум Башка чыганаклар 0,0 мең сум Барлыгы әлеге Программа буенча 38510,00 мең сум планлаштырылган.

Керү өлеше

Апас муниципаль районы Кызыл Тау авыл җирлегенең коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программасы "Коммуналь комплекс оешмалары тарифларын җайга салу нигезләре турында" 2004 елның 30 декабрендәге 210-ФЗ номерлы Федераль закон һәм РФ Региональ үсеш министрлыгының "Муниципаль берәмлекләрнең коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программаларын эшләү буенча методик тәкъдимнәр" боерыгы нигезендә эшләнгән.

Программа кулланучыларны сыйфатлы һәм ышанычлы коммуналь хезмәтләр белән тәэмин итү максатларында коммуналь инфраструктура үсешенең төп юнәлешләрен билгели. Документның нигезен коммуналь инфраструктураны үстерүнең төрле юнәлешләре буенча программа чаралары системасы тәшкил итә. Программада ресурслар белән тәэмин итү һәм аның төп юнәлешләрен гамәлгә ашыру механизмнары билгеләнгән. Әлеге Программа Кызыл Тау авыл җирлегенең тотрыклы үсешенә юнәлтелгән һәм Россия Федерациясе торак-коммуналь комплексын реформалаштыруның дәүләт сәясәтенә тулысынча туры килә

2. Коммуналь инфраструктураның гамәлдәге торышына характеристика.

2.1 Кызыл Тау авыл җирлегенең характеристикасы

Кызыл Тау авыл җирлеге Апас муниципаль районының көнбатыш өлешендә урнашкан. Аның мәйданы 4239,461 га тәшкил итә.

Кызыл Тау авыл җирлеге чиге Татарстан Республикасы Кануны белән билгеләнде

“Апас муниципаль районы” муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында”

Җирлек чиге турында белешмәләр күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрында бирелгән.

Җирлек территориясендә түбәндәге торак пунктлар урнашкан:

- Кызыл Тау авылы (авыл җирлегенең административ үзәге);
- Иске Кулькаш йорты;
- Чатбаш авылы.

Мәгълүмат җирле үзидарә органнары белешмәләре нигезендә күрсәтелгән.

Кзыл Тау урта белем бирү йорты халкының перспектив саны
Апас муниципаль районы (кеше)

Территориянең исеме	2017	2020	2030
Кзыл-Тауское СП	**454**	**463**	**471**
Кызыл Тау авылы	371	378	384
Иске Көлкәш авылы	48	49	50
Чәтбаш авылы	35	36	37

2.2 Торак төзелеше

Җирлекнең торак төзелеше бер- ике катлы шәхси торак йортлар белән тәкъдим ителгән, күпфатирлы торак йортлар юк.

Җирлекнең торак фондының гомуми күләме 01.01.2018 елга торак мәйданының 15,9 мең кв.м тәшкил итә.

Мәгълүмат федераль дәүләт статистикасы хезмәте белешмәләре нигезендә күрсәтелгән.

Даими халыкның торак белән тәэмин ителеше күрсәткече-24,72 кв. м/кеше.

2.3 Социаль өлкә

Социаль өлкә объектлары шулай ук коммуналь хезмәтләрдән файдаланучылар булып тора.

2.3.1 Мәдәният объектлары.

мәдәни мирас объектлары, ачыкланган мәдәни мирас объектлары, шулай ук мәдәни мирас объектлары билгеләренә ия объектлар Кызыл Тау авыл җирлеге территориясендә юк.

2.4 Электр җиһазлары.

Торак пунктларны һәм җитештерү объектларын электр белән тәэмин итү 0,4 кВ көчәнешле һава электр линияләре белән гамәлгә ашырыла. Электр көчәнешен киметү һәм бүлү 6-10/0,4 кВ электр подстанцияләре белән тәэмин ителә.

Биналарның һәм корылмаларның электр энергиясе белән тәэмин ителеше 100% тәшкил итә.

булган җир кишәрлеген, дәүләт торак сертификатын кулланып, торак урыны сатып алу вакытыннан алып 2 ай эчендә аның белән яшәүче барлык гаилә әгъзалары белән бергә бушату һәм Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшыру бурычын үз өстенә ала.

2.5. Газ белән тәэмин итү

Хәзерге хәле

Үзәкләштерелгән газ белән тәэмин итү авыл җирлегенең барлык торак пунктларында да күрсәтелә, торак һәм җәмәгать биналарының газ белән тәэмин ителеш дәрәҗәсе 100% тәшкил итә.

2.6. Су белән тәэмин итү

Су белән тәэмин итү киләсе елга план   территорияләр авыл җирлегендә җир асты чыганаклары - скважина су алу урыннары гамәлгә ашырыла.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү барлык торак пунктларда да күрсәтелә. Торак һәм иҗтимагый биналарны су белән тәэмин итү 100% тәшкил итә.

Җирлекнең эчәр су белән үзәкләштерелгән тәэмин итү чыганагы булып тора:

- Кызыл Тау авылының төньяк өлешендә су алу скважинасы (куәте: сәгатенә 50 куб. м);
- Кызыл Тау авылының көнбатыш өлешендә су алу скважинасы (куәте: сәгатенә 50 куб. м);
- Иске Көлкәш авылында су алу скважинасы (куәте: сәгатенә 10 куб. м);
- Чәтбаш авылында су алу скважинасы (куәте: сәгатенә 5 куб. м).

Әлеге объектларның урнашу урыны һәм характеристикасы Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы материаллары һәм җирле үзидарә органнары белешмәләре нигезендә күрсәтелгән.

Җир асты суларының сыйфаты тулаем алганда СанПиН 2.1.4.1074-01 таләпләренә туры килә. «Эчә торган су.Су белән тәэмин итү үзәкләштерелгән системаларының су сыйфатына гигиена таләпләре. сыйфат контроле».

Җир асты байлыкларыннан файдалану хокукына лицензия юк.

31.13330.2012 кагыйдәләр пункты нигезендә.«Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар. Авыл җирлеге халкы өчен хуҗалык ихтыяҗлары өчен норматив су куллануны елга 29,27 мең куб. м тәшкил итә.

2.7. Су бүлү

Җирлектә үзәкләштерелгән ташландык суларны агызу системасы юк. Ташландык суларны чистарту буенча индивидуаль станцияләр яки калдыкларның сыешлы тупланмалары ярдәмендә башкарыла.

2.8. Җылылык белән тәэмин итү

Җирлектә үзәкләштерелгән җылылык юк. Биналарны җылыту төрле ягулык төрләрендә эшләүче индивидуаль җылыту системалары ярдәмендә башкарыла.

2.9. Элемтә

Телефон һәм кәрәзле элемтә, эфирлы һәм цифрлы тапшырулар, Интернетка керү мөмкинлеге бирелгән.

Җирлек территориясендә антенна-мачта корылмаларына һәм башка элемтә объектларына түбәндәгеләр керә:

Иске Көлкәш авылыннан төньяк-көнбатышка таба кәрәзле элемтәнең база станциясе;

кәрәзле элемтә күрсәткече Кызыл Тау авылының төньяк-көнбатыш өлешендә;

Кызыл Тау авылының үзәк өлешендә кәрәзле элемтә каланчасы.

2.10. Коммуналь калдыкларны чыгаруны оештыру

Җирлектә каты коммуналь калдыкларны туплауның якынча норматив күләме елына 441 кубометр, сыек коммуналь калдыкларны - елына 802 кубометр тәшкил итә. Каты һәм сыек коммуналь калдыкларның факттагы күләме турында мәгълүматлар юк.

Каты коммуналь калдыкларны чыгару оешкан төстә шәһәр тибындагы Апас поселогы полигонына башкарыла. Кызыл Тау авыл җирлегендә каты коммуналь калдыкларны күмү урыннары юк.

2.11 ТКХ хезмәтләре өчен түләү

Апас муниципаль районында бердәм исәп-хисап үзәге төзелгән. ЕРЦ кулланылган коммуналь хезмәтләр өчен түләүләрне, аз керемле һәм аеруча зәгыйфь катламнарга компенсацияләрне дә кертеп, исәпләп чыгара һәм әлеге коммуналь хезмәтләр белән тәэмин итүчеләр буенча кергән түләүләрне бүлә. Торак-коммуналь хезмәтләр өчен түләү халык тарафыннан түләү документы буенча башкарыла, анда гражданга бирелә торган социаль ярдәм суммаларын акчалата чагылышта ташламалар һәм субсидияләр рәвешендә чагылдыралар. Компенсация түләүләренең күләме, торак-коммуналь хезмәтләр күрсәтүнең тулылыгын исәпкә алып, социаль яклау органнары тарафыннан билгеләнгән тәртиптә билгеләнә. Районда субсидияләр билгеләгәндә барлыкка килә торган бәхәсле мәсьәләләрне хәл итү функциясен үти торган комиссия эшли, шул исәптән ялгыз яшәүче пенсионерлар һәм халыкның башка категорияләре тарафыннан артык норматив мәйданнар өчен түләү тәртибен билгеләү. Торак-коммуналь хезмәтләр өчен түләгәндә гамәлдә булган түбәндәге стандартлар билгеләнде:

- гомуми гаилә керемендә торак-коммуналь хезмәтләр өчен түләүгә гражданнарның үз чыгымнарының максималь мөмкин булган өлешен (социаль нормалар буенча) 22% күләмендә;
- торак мәйданының 33 кв.м күләмендә федераль законнарда билгеләнгән социаль нормасы, 42 кв.м - ике кешелек гаилә, 18 кв.м - һәр гаиләдә өч һәм аннан да күбрәк кеше яши.

Торак-коммуналь хезмәтләр өчен түләгәндә, халыкны адреслы социаль яклауны гамәлгә ашыру өчен, районда халык белешмәләре банкы төзелде, торак-коммуналь хезмәтләр белән тәэмин итүчеләр, социаль яклау органнары һәм исәп-хисап үзәге арасында мәгълүмати алмашу оештырылды.

Программаның бурычларын хәл итүне торак-коммуналь хуҗалык өлкәсендә агымдагы финанслау кысаларында гамәлгә ашыру мөмкин түгел, ул шактый һәм озак вакытлы чыгымнар таләп итә, бу, бюджет средстволарының чикләнгән булуы һәм торак һәм коммуналь хезмәтләргә тарифлар үсешен тоткарлау шартларында, булган средстволардан һәм ресурслардан максималь нәтиҗәле файдалануны, махсус инструментлар куллануны һәм Программаны гамәлгә ашыру өчен финанслар җәлеп итү механизмнарын булдыруны таләп итә.

Торак-коммуналь хуҗалык икътисадның аерым өлкәсе булып тора, аны реформалау һәм үстерү нәтиҗәләре халыкның тормыш дәрәҗәсенә сизелерлек дәрәҗәдә йогынты ясый.

Коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программасы - коммуналь инфраструктура системаларын һәм объектларны төзү һәм модернизацияләү программасы, ул коммуналь хезмәтләрдән файдаланучыларга ышанычлы һәм тотрыклы хезмәт күрсәтүне тәэмин итүгә, киметүгә юнәлдерелгән.

инженерлык инфраструктурасы объектларының нормативтан тыш тузуы, ресурс-, энергияне сак тоту технологияләрен кертү, төзелә торган торак фондының инженерлык инфраструктурасын тәэмин итү, коммуналь комплекс оешмаларының нәтиҗәле һәм рациональ хуҗалык итүне стимуллаштыру чараларын эшләү һәм гамәлгә кертү юлы белән әлеге объектларны модернизацияләү.

Программаның төп бурычлары халыкка коммуналь хезмәтләр күрсәтүнең сыйфатын һәм ышанычлылыгын күтәрүгә, гамәлдәге төзелеш урыннарында коммуналь инфраструктураны үстерү һәм модернизацияләүне аларның торышын яхшыртуның максатчан параметрларын тәэмин итү һәм торак төзелеше күләмнәрен арттыру өчен тәэмин итү мөмкинлеге бирүгә: аварияләр санын һәм җиһазлар эшләүдә баш тартулар санын кыскартуга, челтәрләрнең үткәрү сәләтен арттыруга, коммуналь инфраструктура системаларында югалтуларны киметүгә, мораль яктан искергән һәм физик яктан таушалган җиһазларны алыштыруга, гамәлдәге челтәрләргә яңа төзүчеләргә тоташу мөмкинлеген тәэмин итүгә юнәлдерелгән.

2.12 кулланучыларда исәпләү һәм энергия ресурсларын саклау приборларын урнаштыруның торышына кыскача анализ

Исәпләү приборларын урнаштыру югалтуларны булдырмый калырга һәм су белән тәэмин итү системаларында агынтыларны ачыкларга, шулай ук ресурсларны сак тоту өчен реаль мөмкинлекләр тәэмин итәргә мөмкинлек бирә.

Бюджет учреждениеләрендә энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру буенча техник һәм технологик чараларны гамәлгә ашыруга мөмкинлек:

- биналарны, төзелешләрне, корылмаларны җылылык белән яклауны капиталь төзекләндергәндә, биналарны, корылмаларны җылытканда;
- биналарда, төзелешләрдә, корылмаларда электр энергиясен югалтуларны киметү өчен электр челтәрләрен күчерү;
- лампаларны энергия саклаучыларга үзәкләштерелгән алыштыру;
- LED диодына төрле билгеләрдә һәм күрсәткечләрдә лампаларны үзәкләштерелгән алыштыру («чыгу», «кермәү» тибындагы һ.б.);
- биналарда яктылык чыганакларының урнашуын рационализацияләү;
- электр белән яктыртуны автомат рәвештә җайга салу
- бүлмәләрнең яктыртылу сенсорларын куллану (һава шартларын һәм тәүлекнең вакытын исәпкә алу өчен);
- бина эчендә кешеләр булу датчикларын куллану исәбенә электр яктыртуын автомат рәвештә кертү һәм сүндерү (бигрәк тә ярдәмче, склад биналарында һ.б.

Салкын су белән тәэмин итү приборлары куйганда, чыгымнарны экономияләү,

норматив уртача исәпләүдән аермалы буларак, фактта кулланылган салкын суны исәпкә алу исәбенә 20% ка җитәчәк. Җылыту лампаларын энергияне саклаучы экономияләргә алыштырганда электр энергиясенә чыгымнарның югары чикләрендә 40%ы бәяләнә.

3. Муниципаль берәмлекнең үсеш перспективалары һәм коммуналь ресурсларга ихтыяҗ фаразы

Торак зоналарын оештыру, гамәлдәге торак фондын реконструкцияләү һәм яңа торак төзелеше мәйданчыкларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр әзерләү Генераль планның өстенлекле бурычларының берсе. Проект тәкъдимнәре шәһәр төзелеше анализы нәтиҗәләренә таяна: торак фондының техник халәте һәм төзелеш характеристикалары, торак төзелеше динамикасы һәм структурасы, территориянең экологик торышы.

Апас муниципаль районының социаль-икътисади үсеш Стратегиясе нигезендә, 2025 һәм 2040 елларда бер кешегә 33,7 һәм 34,3 кв.метр торак фонды белән фаразланган тәэмин ителеш булачак.

Фаразлауга караганда, Кзыл Тау авыл җирлегендә даими яшәүчеләрнең исәпләү саны 2025 елга 465 кеше тәшкил итәчәк, 2040 елга - 451 кеше.

Моннан чыгып, 2025 елга торак төзелеше күләме 0,8 мең кв.м тәшкил итәчәк, 2025 елдан 2040 елга кадәр чорда - 0,4 мең кв.м.

Торак төзелешенең күрсәтелгән күләмнәрен урнаштыру өчен кирәкле территорияләрне исәпләү максатларында бер индивидуаль йортның уртача күләме 90 кв.м (йортның уртача күләменнән чыгып), торак төзелеше өчен җир кишәрлегенең уртача күләме - 25 сотый кабул ителде.

Шулай итеп, Кызыл Тау авыл җирлегенең генераль планы нигезендә, 2025 елга гомуми мәйданы 2,25 га һәм 2025 елдан алып 2040 елга кадәр чорда 0,125 га булган индивидуаль торак төзелеше өчен мәйданнар урнаштыру тәкъдим ителә.

Генераль план буенча, авыл җирлеге территориясендә яңа торак төзелеше тузган торак йортларны җимерү, шулай ук торак пунктлар эчендә урнашкан йортларда ирекле территорияләрдә йортлар төзү исәбенә башкарылачак.

Коммуналь хезмәтләр

Кызыл Тау авыл җирлеге халкына күрсәтелә торган һәм Программа кысаларында карала торган коммуналь хезмәтләргә түбәндәгеләр керә:

- электр белән тәэмин итү;
- газ белән тәэмин итү;
- каты көнкүреш калдыкларын утильләштерү.

Кызыл Тау авыл җирлегенең торак фондын төзекләндерү

Җирлек	Мәйданның чагыштырма авырлыгы (%) җиһазландырылган		
	Электр белән	газ белән	Үзәкләштерелгән җылылык белән
Кызыл Тау авыл җирлеге	100	100	0
Иске Кулькаш авылы	100	100	0
Чатбаш авылы.	100	100	0

3.1. Су белән тәэмин итү.

3.1.1 Су белән тәэмин итү чыганаклары

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасын үстерү күздә тотылмый.

Кызыл Тау, Иске Колкаш, Чатбаш авылларында үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системасын оештыру әлеге торак пунктларның аз санлы халкы белән бәйле рәвештә максатка ярашлы түгел.

Апас районы Кызыл Тау авыл җирлегенә сыйфатлы су кертү буенча төп проблемаларның берсе - суүткәргеч челтәрләрнең искерүе.

Исәпкә алынмаган чыгымнарның төп өлеше яшерен чыгымнарга туры килә, аларның составына яшерен реализация керергә мөмкин. Югары үрдәкләргә интернет челтәрендә югары басым һәм авария хәлендә булу ярдәм итә.

Суның сыйфатын тәэмин итү өчен челтәрләрне масштаблы юдыруның кирәклеге искергән торбаүткәргечләрнең начар торышына һәм суны кулланучыларга транспортлауның озын булуына бәйле.

Югарыда күрсәтелгән сәбәпләр тулысынча бетерелә алмый, һәм хәтта өлешчә аларны бетерү дә кайбер программаларны тормышка ашыру зарурлыгы белән бәйле:

- искергән челтәрләрне алмаштыру;

Гидралик режимны оптимальләштерү.

Эчәргә яраклы һәм экономияле булмаган файдалануга эчәргә яраклы суны җитештерү һәм эчәргә яраклы су белән тәэмин итү максатларына бәйле булмаган башка максатларга файдалануны кертергә мөмкин. Җәйге чорда су куллану сизелерлек арта, бу, беренче чиратта, бакча яны участокларына, шулай ук яшел үсентеләргә су сибү белән бәйле.

Кызыл Тау авыл җирлеген су белән тәэмин итүдә барлыкка килә торган төп техник һәм технологик проблемалар - запорно-көйләү арматурасының, янгын гидрантларының югары таушалуы.

Су җыю корылмаларын тиешле хәлдә тоту һәм Кзыл-Тау авыл җирлегенең халкын эчәргә яраклы су белән тәэмин итү максатында

кирәкле сыйфатта һәм кирәкле күләмдә, карала торган чорда, 2029 елга кадәр Кызыл Тау авыл җирлегендә артезиан скважинасына һәм суүткәргеч челтәргә капиталь ремонт ясау планлаштырылган.

3.2 Су басу

Җирлек территориясендә шәһәр төзелеше эшчәнлеген башкарганда торак пунктлар территорияләрен, үсеш алганнан соң, үзәкләштерелгән ташландык суларны агызу системасы белән этаплап тәэмин итү мөмкинлеген күздә тотарга тәкъдим ителә. Үзәкләштерелгән су бүлеп бирү системасын формалаштыру буенча планлаштыру чаралары территорияне планлаштыру документларын әзерләү стадиясендә билгеләнергә тиеш.

3.3 Электр белән тәэмин итү

Электр белән үзәкләштерелгән тәэмин итү системасын үстерү каралмаган.

3.4. Газ белән тәэмин итү

Газ белән үзәкләштерелгән тәэмин итү системасын үстерү күздә тотылмый.

3.4.1. Апас муниципаль районының оештыру-техник чаралары

2020-2025, 2025-2030 елларда түбәндәге оештыру-техник чараларны башкару планлаштырыла:

1. Ресурслар саклый торган технологияләр кертү.
2. Газ челтәрләре белән идарә итүне диспетчерлаштыруны гамәлгә кертү һәм камилләштерү мониторингы системасын оештыру.
3. Кулланучы табигый газны исәпкә алу приборларын һәр җирдә гамәлгә кертү.

Газ челтәрләрен һәм табигый газны бүлү корылмаларын ремонтлау һәм

профилактик эшләр башкару регламентларын үтәүне мониторинглау системасын камилләштерү.

3.5. Җылылык белән тәэмин итү

3.5.1. Хәзерге хәле

Җирлектә үзәкләштерелгән җылылык юк. Биналарны җылыту төрле ягулык төрләрендә эшләүче индивидуаль җылыту системалары ярдәмендә башкарыла.

Проект тәкъдиме

Үзәкләштерелгән җылылык белән тәэмин итү системасын үстерү күздә тотылмый.

3.6. Территорияне санитар чистарту

ТКОның исәп-хисап таләпләре

Елына 1 кешегә калдыклар җыю нормалары Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Каты коммуналь калдыклар җыелу нормативларын раслау турында» 2016 елның 12 декабрендәге 922 номерлы карары нигезендә кабул ителә:

- каты коммуналь калдыклар - елына 10,27 т-шәхси торак йортлар, 0,205 т – күпфатирлы йортлар;
- зур габаритлы калдыклар-елына 10,079 т-шәхси торак йортлар, 0,071 т – күп фатирлы йортлар.

Махсус техника берәмлекләре саны (ә атап әйткәндә Транспорт һәм чүп җыючы) региональ оператор һәм территорияне санитар чистарту схемасы белән билгеләнә.

Коммуналь калдыкларның тәүлеклек тупланыуын, аларны чыгару (тәүлек саен) һәм контейнерның сыйдырышлылыгын исәпкә алып (1,1 м3) ("Территорияне санитар чистарту һәм торак урыннарын җыештыру" белешмәлеге (Мәскәү, 1990г). Контейнерларның исәп-хисап саны таблицада күрсәтелгән.

Атамасы	**Контейнерлар, шт саны**	
	Беренче чират	**Исәпләү вакыты**
Кызыл Тау авылы	4	4
Иске Кулькаш авылы	3	3
Чатбаш авылы	2	2
Авыл җирлеге	**9**	**9**

Шулай итеп, Кызыл Тау авыл җирлеге территориясендә ТКО өчен контейнерлар саны 9 шт булырга тиеш, контейнерларның 50%ы сортларга аерылырга тиешле КК калдыклары (икенче чимал) өчен кулланырга тәкъдим ителгән шарт белән. Куркыныч ГК (яктырту җайланмалары, терекөмешле батарея һәм аккумуляторлар булган электр лампалары (автомобильләреннән тыш), куллану үзлекләрен югалткан терекөмешле градусниклар) вандалга каршы башкаруда (кызгылт сары төстәге) аларны зарарлау һәм әйләнә-тирә мохиткә зыян китерүне булдырмый торган махсус билгеләнгән контейнерларга (кызгылт сары төстә) салынырга тиеш.

Шулай ук «Татарстан Республикасы территориясендә каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аларны аерым җыю) тәртибен раслау турында» Министрлар Кабинетының 2017 елның 25 мартындагы 181 номерлы карары нигезендә куркыныч калдыкларны җыю региональ оператор оештырган мобиль кабул итү пунктларын кулланып гамәлгә ашырыла.

Контейнер мәйданчыкларын урнаштыру урыннары, торак территорияләрдә ККК

җыю, вакытлыча саклау буенча тәкъдимнәрне исәпкә алып, территорияне санитар чистарту схемасы белән төгәлләштерелә («территорияне санитар чистарту һәм торак урыннарны җыештыру» белешмәсе (Мәскәү, 1990 ел).

Халыкның санитар-гигиена шартларын яхшырту һәм авыл җирлеге территориясенең экологик иминлеген тәэмин итү максатларында түбәндәге чаралар каралган:

– авыл җирлеге территориясен планлы-даими санитар чистарту;
– каты көнкүреш калдыкларын аерым (дуаль) җыюны оештыру;
– каты өслекле махсус мәйданчыклар оештыру, су үткәрә торган контейнерлар урнаштыру өчен каты өслекле;
– каты өслекле һәм зур габаритлы калдыкларны җыю һәм саклау өчен калдыклар җимерелүгә комачаулаучы Киртәле махсус мәйданчыклар оештыру;
– ТКО чүплеген ябу һәм рекультивацияләү;
– барлыкка килгән каты коммуналь калдыкларны чүп-чар төяү станциясе (Апас каты көнкүреш калдыклары полигоны) аша Күмү һәм утильләштерү Югары Ослан муниципаль районында гына (калдыклар белән эш итү өлкәсендә территориаль схема нигезендә, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә Татарстан Республикасы (утв). Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 13 мартындагы 149 номерлы карары белән).
– көнкүреш шартларында кулланыла торган энергия саклаучы лампаларны кабул итү буенча кабул итү пункты оештырырга һәм аларны токсиклыкның югары класслы калдыкларны утильләштерү урыннарына чыгаруны оештырырга;
– пыяла савытлар, пыялалар, макулатура, металл банкалар, металл ватыклары, пластик һәм пластик шешәләр, мамык-кәгазь ботаклары, автомобиль шиналары кабул итү пункты оештырырга;
– санитар-эпидемиологик һәм табигатьне саклау законнарының заманча таләпләре нигезендә кар җыю өчен махсус мәйданчыклар оештыру;
– ККК полигонына урам сметасын изоляцияләү катламы буларак куллану өчен бетерү;
– табигатьне саклау һәм санитар-эпидемиологик законнар таләпләре нигезендә тирес (тизәк) тупланунының вакытлы урыннарын төзекләндерү;

<u>ТКОның исәп-хисап таләпләре</u>

Елына 1 кешегә калдыклар җыю нормалары Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Каты коммуналь калдыклар җыелу нормативларын раслау турында» 2016 елның 12 декабрендәге 922 номерлы карары нигезендә кабул ителә:

- каты коммуналь калдыклар - елына 10,27 т-шәхси торак йортлар, 0,205 т – күпфатирлы йортлар;
- зур габаритлы калдыклар-елына 10,079 т-шәхси торак йортлар, 0,071 т – күп фатирлы йортлар.

Җирлектә каты коммуналь калдыкларны туплауның якынча норматив күләме елына 816 кубометр, сыек коммуналь калдыкларны - елына 1484 кубометр тәшкил итә. Каты һәм сыек коммуналь калдыкларның факттагы күләме турында мәгълүматлар юк.

Махсус техника берәмлекләре саны (ә атап әйткәндә Транспорт һәм чүп җыючы) региональ оператор һәм территорияне санитар чистарту схемасы белән билгеләнә.

Шулай ук «Татарстан Республикасы территориясендә каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аларны аерым җыю) тәртибен раслау турында» Министрлар Кабинетының 2017 елның 25 мартындагы 181 номерлы карары нигезендә куркыныч калдыкларны җыю региональ оператор оештырган мобиль кабул итү пунктларын кулланып гамәлгә ашырыла.

Контейнер мәйданчыкларын урнаштыру урыннары, торак территорияләрдә ККК җыю, вакытлыча саклау буенча тәкъдимнәрне исәпкә алып, территорияне санитар чистарту схемасы белән төгәлләштерелә («территорияне санитар чистарту һәм торак урыннарны җыештыру» белешмәсе (Мәскәү, 1990 ел).

Проект тәкъдиме

Яңа җир кишәрлекләре бүлеп бирү, торак биналарны төзекләндерү дәрәҗәсен яхшырту, шулай ук халыкның санитар-гигиеник тормыш шартларын яхшырту һәм авыл җирлеге территориясенең экологик иминлеген яхшырту максатыннан түбәндәге чаралар күздә тотыла:

Беренче чиратта-исәп-хисап чорына

– авыл җирлеге территориясен планлы-даими санитар чистарту;

– каты көнкүреш калдыкларын аерым (дуаль) җыюны оештыру;

– каты өслекле махсус мәйданчыклар оештыру, су үткәрә торган контейнерлар урнаштыру өчен каты өслекле;

– каты өслекле һәм зур габаритлы калдыкларны җыю һәм саклау өчен калдыклар җимерелүгә комачаулаучы Киртәле махсус мәйданчыклар оештыру;

– каты көнкүреш калдыклары чүплекләрен рекультивацияләү;

– барлыкка килгән каты коммуналь калдыкларны чүп-чар төяү станциясе аша Югары Ослан муниципаль районында ТКО муниципальара полигонына җирләү һәм утильләштерү (калдыклар белән эш итү, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә территориаль схема нигезендә, Татарстан Республикасы (расланган. (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 26 сентябрендәге 683 номерлы карары).

– көнкүреш шартларында кулланыла торган энергия саклаучы лампаларны кабул итү буенча кабул итү пункты оештырырга һәм аларны токсиклыкның югары класслы калдыкларны утильләштерү урыннарына чыгаруны оештырырга;

– пыяла савытлар, пыялалар, макулатура, металл банкалар, металл ватыклары, пластик һәм пластик шешәләр, мамык-кәгазь ботаклары, автомобиль шиналары кабул итү пункты оештырырга;

– ККК полигонына урам сметасын изоляцияләү катламы буларак куллану өчен бетерү;

– терлекчелек калдыкларын утильләштерү мәсьәләсен хәл итү өлешендә калдыкларны Кзыл Тау авыл җирлеге территориясендә тәкъдим ителә торган ябык типтагы проектлана торган тирес саклагычка чыгару (Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы нигезендә) генераль план белән тәкъдим ителә. Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Советы карары белән - 07.11.2014 № 227.

3.6.1 сыек калдыкларны бетерү

Сыек калдыкларны септикада яки санитар-эпидемиологик хезмәтләр тарафыннан күрсәтелгән урыннарга ассенизация транспорты алып чыгып, тимер-бетон монолит янгыннарны җыярга тәкъдим ителә. Өстәлә торган суның сыек калдыкларга карата мөнәсәбәте 1:1 гә тигез.

4. Коммуналь инфраструктураны үстерүнең максатчан күрсәткечләре

Программаны гамәлгә ашыру нәтиҗәләре планлаштырылган техник һәм финанс-икътисадый максатчан күрсәткечләр дәрәҗәсенә ирешү белән билгеләнә.

Коммуналь инфраструктура системалары буенча детальләштерелгән максатчан күрсәткечләр исемлеге муниципаль берәмлекләрнең коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программаларын әзерләү буенча методик тәкъдимнәр нигезендә кабул ителде, раслаулар. Россия Федерациясе Региональ үсеш министрлыгының 2011 елның 06 маендагы 204 номерлы боерыгы белән:

- халык өчен коммуналь хезмәтләрдән файдалану критерийлары;
- коммуналь ресурсларга ихтыяҗ күрсәткечләре һәм перспективалы йөкләнеш;
- яңа йөкләмәләр зурлыгы;
- тәэмин итеәә торган ресурсның сыйфаты күрсәткечләре;
- кулланучыларның исәпкә алу приборларын колачлау дәрәҗәсе күрсәткечләре;
- ресурслар китерүнең ышанычлылык күрсәткечләре;
- ресурсларны җитештерү һәм транспортировкалауның нәтиҗәлелеге күрсәткечләре;
- коммуналь ресурслардан файдалануның нәтиҗәлелеге күрсәткечләре;
- әйләнә-тирә мохиткә йогынты күрсәткечләре.

Кзыл-Тау авыл җирлегенең коммуналь инфраструктурасының ахыргы торышына таләпләр формалаштырганда Россия Федерациясе Региональ үсеш министрлыгының 2008 елның 14 апрелендәге 48 нче боерыгы белән расланган коммуналь комплекс оешмаларының җитештерү һәм инвестиция программаларын үтәүне мониторинглауны уздыру методикасы нигезендә күрсәткечләр һәм индикаторлар кулланыла. Максатчан күрсәткечләр коммуналь хезмәтләрнең һәр төре буенча билгеләнә һәм вакыт-вакыт төзәтелә.

Коммуналь хезмәтләрне куллану буенча чагыштырма чыгымнар халыкның коммуналь хезмәтләр күрсәтүнең матди чыганагы булган торакны тоту өчен җитәрлек дәрәҗәдә тотыла.

Кулланучыларны тормыш белән тәэмин итү системаларының эш сыйфатын бәяләү өчен файдаланалар.

Җитештерү куәтләрен файдалану дәрәҗәсе, исәпкә алу приборлары белән тәэмин ителеш, системаларның балансланыуын характерлый.

Коммуналь комплекс оешмалары тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфаты күрсәтелгән хезмәтләрнең сыйфатының билгеләнгән таләпләр, эпидемиологик нормалар һәм кагыйдәләргә туры килүен характерлый.

Тормышны тәэмин итү системаларына хезмәт күрсәтүнең өмете коммуналь объектларның Кзыл-Тау авыл җирлегенең тереклек эшчәнлеген тыштан теләсә нинди йогынты ясаган очракта яшәү тирәлеге сыйфатын сизелерлек киметүне тәэмин итү сәләтен характерлый, ягъни коммуналь системаларның аварияләрсез, зарарлануларсыз, эштә башка хокук бозуларсыз эшләү мөмкинлеген бәяләү.

Коммуналь инфраструктура объектлары эшенең ышанычы кире зурлык белән характерлана - баш тартуның интенсивлыгы (объектның масштабындагы аварияләр саны һәм зарарланулар берәмлегенә, мәсәлән, 1 км инженер челтәрләренә); алмашка мохтаҗ булган коммуналь челтәрләрнең тузуы; ел саен алмаштырыла торган челтәрләрнең өлешләре; югалтулар һәм исәпләнмәгән чыгымнар дәрәҗәсе белән.

Ресурс нәтиҗәлелеге ресурслардан файдалануның рациональлеген билгели, түбәндәге күрсәткечләр белән характерлана: электр энергиясенең чагыштырма чыгымы, ягулыкның чагыштырма чыгымы.

Кызыл Тау авыл җирлегендә су белән тәэмин итү системаларын үстерү чараларын гамәлгә ашыру нәтиҗәләре түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

- сыйфатлы суны чыганактан кулланучыга кадәр өзлексез бирүне тәэмин итү;
- су белән тәэмин итү системасы буенча халыкка коммуналь хезмәт күрсәтүнең сыйфатын яхшырту;

- энергияне сак тотуны тәэмин итү;
- 2029 елга су югалту дәрәҗәсен һәм исәпкә алынмаган чыгымнарны киметү.
- төзелә торган объектларны билгеләнгән куәтнең гарантияләнгән күләмендә су белән тәэмин итү системасына тоташтыру мөмкинлеген тәэмин итү.

Су бүлеп бирү системаларын үстерү чараларын гамәлгә ашыру нәтиҗәләре түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

- яшәү тирәлегенә техноген йогынтыны киметү;
- су бүлеп бирү системасы буенча халыкка торак-коммуналь хезмәт күрсәтүнең сыйфатын яхшырту.

Максатчан күрсәткечләрнең чагыштырма күрсәткечләре Программаның барлык чараларын планлаштырылган вакытта үтәүне исәпкә алып билгеләнде. Аларның иң мөһимнәренә түбәндәгеләр керә:

4.1 Су белән тәэмин итү:

- Хезмәт күрсәтүнең ышанычлылыгы - елына 1 км челтәрдәге аварияләр һәм зарарланулар саны: 2025 ел - 0,9 бер./км; 2030 ел - 0 бер./км;
- Су белән тәэмин итү системасының таушалуы: 2025 ел - 10%; 2029 ел - 10%.
- Су югалтулары дәрәҗәсе: 2025 ел - 5%; 2030 ел - 5%.
- Кулланучыларны исәпләү приборлары белән тәэмин итү: 2025 ел - 100%.

Техник структураны оптимальләштерү

- Яңа төзелешне һәм әлеге хезмәтләрнең ышанычлылыгы һәм нәтиҗәлелеге таләпләрен исәпкә алып, су белән тәэмин итүнең технологик чылбырының барлык стадияләрендә куәтләрнең җитәрлек резервларын тәэмин итәргә;
- Сыйфат, ышанычлылык һәм нәтиҗәлелек стандартлары таләпләреннән чыгып, су белән тәэмин итү системасын үстерү һәм модернизацияләү стратегиясен формалаштырырга;
- Кулланучыларны исәпләү приборлары белән җиһазлау процессына ярдәм итәргә.

Ресурслар нәтиҗәлелеге параметрлары

- Су югалтуны киметүне тәэмин итәргә;
- Чыганакларның даими прибор мониторингын оештырырга;
- Электр энергиясенә тотылган чыгымнарны 2 мәртәбә киметергә;
- Йорт хуҗалыгын теләгән һәркем исәпкә алу приборларын урнаштыру, аларны тикшерү һәм хезмәт күрсәтү мөмкинлеген тәэмин итәргә;
- Су саклаучы арматура җайланмасын оештырырга;
- Су саклау җайланмаларын урнаштыру өчен ташламалар системасын үз эченә алган уңайлы су белән тәэмин итү хезмәтләрен күрсәтү турында шартнамәләрне исәпкә алу приборларыннан, уңайлы су белән тәэмин итү буенча су алучы хуҗалыкларга тәкъдим итәргә;
- Тәүлегенә бер кешегә су куллануның уртача күләмен 15 %ка киметергә.

Ышанычлылык һәм хезмәт күрсәтү сыйфатының параметрлары

- абонентларны су белән тәэмин итү хезмәтләре белән өзлексез тәэмин итәргә;
- Сууткәргеч челтәрләрнең зарарлануын 3 тапкырга киметергә;
- Яңа абонентларны су белән тәэмин итү системасына 2 атнадан да артык тоташтыруны тәэмин итәргә;
- Гадәттән тыш хәлләрне формалаштыру турында иртә хәбәр итү системасын кисәтү ремонтына һәм гамәлгә кертүгә күчүне гамәлгә ашыру;
- Авария-торгызу эшләренә чыгымнарны киметү;
- Һичшиксез суның сыйфат параметрлары һәм әйләнә-тирә мохитне саклау

буенча таләпләр буенча норматив таләпләрне үтәргә;
- Мониторинг нәтиҗәләренә карап, хезмәтләр өчен түләүгә төзәтмәләр кертергә.

Икътисадый нәтиҗәлелек параметрлары
- Хезмәт җитештерүчәнлеген үстерү исәбенә кимендә ике мәртәбә эш белән тәэмин ителгән бер кешегә су сатуны арттырырга;
- идарә системасына яңа таләпләргә туры килә торган хезмәткәрләрнең квалификация дәрәҗәсен тәэмин итәргә;
- Әлеге Программада билгеләнгән бурычларны хәл итү өчен җитәрлек күләмдә бюджеттан тыш озак срокны инвестицияләрне җәлеп итүне тәэмин итәргә;
- Энергетика һәм эшчәнлекнең гомуми нәтиҗәлелеген күтәрү нәтиҗәсендә чыгымнарны киметү исәбенә су белән тәэмин итү системасын модернизацияләүгә капитал чыгымнарны киметергә;
- Су белән тәэмин итү хезмәтләре өчен түләүләрнең кимендә 95 % күләмендә җыелуын тәэмин итәргә.

4.2 Электр җиһазлары:

Техник структураны оптимальләштерү
- Электр йөкләнешен модельләштерү һәм идарә итү системасын эксплуатациягә кертергә;
- куәтләр резервларының һәм ихтыяҗның пространстволы балансының һәм куәтләрнең тәкъдимнәренең адекват булуын тәэмин итәргә;
- Электр белән тәэмин итү системасының технологик структурасын: бүлү пунктларының, трансформатор подстанцияләренең, киеренкелек дәрәҗәсе буенча челтәрләрнең санын һәм куәтләрен техниканың иң яңа казанышлары нигезендә оптимальләштерергә.

Энергетика нәтиҗәлелеге параметрлары
- Түбән көчәнешнең бүлү челтәрләрендә электр энергиясен техник һәм коммерцияле югалтуларны 8-10%ка кадәр киметүне тәэмин итәргә;
- Исәпкә алу приборлары паркын 0,5-1 төгәллеге классына алыштырырга.
- Физик һәм коммерциячел югалтулар бүленешен тормышка ашырырга;
- тәүлеклек зоналар буенча тарифлар куллануны киңәйтергә;
- Яңа мәгълүмати технологияләр куллану базасында реактив һәм актив югалтуларны оптимальләштерергә.

Ышанычлылык һәм хезмәт күрсәтү сыйфатының параметрлары
- Кулланучы куәтне аларның мул тормышы арткан саен йорт хуҗалыкларының электр-көнкүреш приборлары белән каплау өчен җитәрлек булган электр челтәрләренең үткәрү мөмкинлеген тәэмин итәргә;
- Халыкны электр энергиясе белән өзлексез тәэмин итүне гарантияли торган куәтләрне һәм электр элемтәләрен кирәкле резервлауны тәэмин итәргә;
- Елына 10 сәгатькә кадәр абонентны сүндерүнең максималь еллык дәвамлылыгын кыскартуны тәэмин итәргә;
- Бер сүндерүнең уртача дәвамлылыгын 3 сәгатькә кадәр кыскартуны тәэмин итәргә;
- таләп ителә торган норматив документлар белән электр энергиясе сыйфаты һәм электр җайланмаларын эксплуатацияләү параметрларын һичшиксез үтәүне тәэмин итәргә;
- Яңа төзүчеләрне 2 атнага кадәр тоташтыру срокларын кыскартырга.

Икътисадый нәтиҗәлелек параметрлары
- Хезмәт җитештерүчәнлеген (1 км челтәрдә эшләүчеләр санын) 1,5 тапкырга

арттырырга;

- Әлеге Программада билгеләнгән бурычларны хәл итү өчен җитәрлек күләмдә бюджеттан тыш озак сроклы инвестицияләрне җәлеп итүне тәэмин итәргә;
- Эшчәнлекнең энергетика һәм гомумикътисадый нәтиҗәлелеген күтәрү нәтиҗәсендә чыгымнарны киметү исәбенә электр белән тәэмин итү системасын модернизацияләүгә капиталь чыгымнарны шактый дәрәҗәдә арттырырга;
- Электр белән тәэмин итү хезмәтләре өчен түләүләрнең кимендә 95 % күләмендә җыелуын тәэмин итәргә.

5. максатчан күрсәткечләргә ирешүне тәэмин итә торган инвестиция проектлары программасы

Максатчан күрсәткечләргә ирешүне тәэмин итә торган инвестиция проектларының төп чаралары һәм алар буенча финанслау таблицада күрсәтелгән

Атамасы	**Сумма, мең сум.**	**Башкару елы**	
		2019-2024	**2024-2029**
Җир асты байлыкларының гидрогеологик тикшеренүләре	2500,0	2500,0	0
Су белән тәэмин итү системасы проекты	250,0	250,0	0
Кызыл Тау авылы сууткәргеч челтәрен алыштыру	10200,0	0	10200,00
Су үткәрү челтәрен алыштыру Чатбаш авылы	2625,0	2625,0	0
Су үткәрү челтәрен алыштыру Иске Кулькаш авылы	2625,0	2625,0	0
1 нче скважинаны реконструкцияләү Кызыл Тау авылы	350,0	0	350,0
Чатбаш авылы скважинасын реконструкцияләү	350,0	350,0	0
Иске йорт скважинасын реконструкцияләү Кулькаш	350,0	350,0	0
	19250,0	8700,0	10550,0

№ т/б	Эшләр төрләре	Проектның куәте	Барлыгы капитал салулар, мең сум.	Капиталь кертемнәр күләме шул исәптән еллар буенча, мең сум.		Объектларны төзү, реконструкцияләү, эшләр башкаруның нәтиҗәлелеге
				2019-2024 еллар	2024-2029 еллар	
1	2	3	4	5	6	7

1	Локаль чистарту корылмасын төзү Кызыл Тау авылы	100,0 м^3/тәүлек	1500,0	1500,0	0,0	Чикләнгән сулар сыйфатының норматив күрсәткечләрен тәэмин итү өчен
2	Локаль чистарту корылмасын төзү Чатбаш авылы	50,0 м3/тәүлек	1200,0	0,0	1200,0	
3	Локаль чистарту корылмасын төзү Иске Кулькаш авылы	50,0 м3/тәүлек	1200,0	1200,0	0,0	
4	Канализация челтәрен төзү	12,8 км	15360,0	7680,0	7680,0	Кызыл Тау авыл халкын тәэмин итү өчен җирлек суүткәргеч системасы белән

6. Инвестицияләр чыганаклары, тарифлар һәм программаларның халык өчен һәркем файдалана алырлык булуы

Программа чараларын финанс белән тәэмин итү, тиешле инвестиция программаларына һәм башка чыганакларга кертелгән муниципалитет территориясендә эшчәнлек алып баручы коммуналь комплекс предприятиеләре акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла. Коммуналь комплекс предприятиеләренең инвестиция чыганаклары булып амортизация, табыш, шулай ук заем акчалары тора.

Чараларны гамәлгә ашыруга коммуналь инфраструктура системаларын үстерү буенча республика һәм федераль программаларны финанслау кысаларында республика һәм федераль бюджетлар акчалары җәлеп ителергә мөмкин.

Программаны җирле бюджет акчалары исәбеннән финанслау күләмнәре фаразлау характерында һәм чираттагы финанс елына муниципалитет бюджеты проектын формалаштырганда һәм раслаганда билгеләнгән тәртиптә төгәлләштерелергә тиеш.

7. Программа белән идарә итү һәм гамәлгә ашыруның барышын тикшереп тору

Программа җирлекнең башкарма комитеты, шулай ук Апас муниципаль районының коммуналь комплексы предприятиеләре (килешү буенча) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Программаны гамәлгә ашырганда Программаның конкрет чараларын гамәлгә ашыруның гомуми идарәсен тәэмин итүче Программаның координаторлары билгеләнә. Программаның координаторлары программа чараларын гамәлгә ашыру гамәлләренең үз вакытында һәм нәтиҗәлелеге, шулай ук коммуналь инфраструктура системаларын үстерү нәтиҗәлелегенең расланган күрсәткечләренә ирешү өчен җаваплы.

Программаны гамәлгә ашыруның барышына гомуми контрольне җирлек башлыгы алып бара.

Программаны гамәлгә ашыруга чыгымнарны финанслау бюджет процессы, шулай ук коммуналь комплекс предприятиеләренең озак сроклы финанс-хуҗалык планнары

белән билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

Программаның үтәлеше турында хисап Апас муниципаль районының рәсми сайтында җирлек бүлегендә бастырып чыгарылырга тиеш.